

U S T A W A

z dnia ... 2024 r.

o zmianie ustawy o Polskiej Akademii Nauk oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2020 r. poz. 1796) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 4 w ust. 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Uchwały te podlegają zatwierdzeniu przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.”;

- 2) w art. 5 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki sprawuje nadzór nad Akademią i nad jednostkami naukowymi oraz innymi jednostkami organizacyjnymi Akademii, w zakresie zgodności działania ich organów z przepisami ustawy, statutem Akademii lub statutami tych jednostek. Prezes Akademii przedkłada ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki do zatwierdzenia roczne sprawozdanie z działalności Akademii i roczne sprawozdanie finansowe. Dyrektorzy instytutów naukowych Akademii, zwanych dalej „instytutami”, przedkładają ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki do zatwierdzenia roczne sprawozdania finansowe tych instytutów. Roczne sprawozdanie finansowe Akademii i roczne sprawozdania finansowe instytutów przedkłada się wraz ze sprawozdaniem z badania w rozumieniu art. 2 pkt 31 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1035).

2. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki uchyła uchwałę organów Akademii nie dotyczącą prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych w przypadku stwierdzenia jej niezgodności z przepisami ustawy lub statutem Akademii.

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie, ustawę z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, ustawę z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim, ustawę z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, ustawę z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego, ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, ustawę z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, ustawę z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki oraz ustawę z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych.

Uchylenie uchwały następuje w drodze decyzji administracyjnej, w terminie 3 miesięcy od dnia powzięcia wiadomości o podjęciu uchwały.”;

3) w art. 8:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W skład Akademii wchodzi członkowie krajowi i członkowie zagraniczni.”,

b) uchyla się ust. 5;

4) w art. 9 ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. Członek Akademii traci status członka w przypadku:

1) skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe;

2) zrzeczenia się obywatelstwa polskiego – w przypadku członka krajowego.

3. Członek Akademii może zostać pozbawiony statusu członka w razie naruszenia zasad etyki w nauce lub innego naruszenia godności członka Akademii, skutkującego utratą autorytetu w środowisku naukowym lub nieposzlakowanej opinii. Uchwałę w tej sprawie podejmuje Zgromadzenie Ogólne Akademii zwykłą większością głosów w obecności co najmniej dwóch trzecich członków krajowych.”;

5) w art. 11 ust. 2–4 otrzymują brzmienie:

„2. Członek krajowy może uczestniczyć w pracach rady naukowej instytutu.

3. Członek krajowy składa corocznie sprawozdanie ze swojej działalności wiceprezesowi Akademii nadzorującemu pracę wydziału, w skład którego wchodzi ten członek.

4. Członek krajowy, który ukończył 75. rok życia, otrzymuje status członka-seniora. Członek Akademii posiadający status członka-seniora może brać udział w pracach Akademii:

1) z tym że w pracach Zgromadzenia Ogólnego Akademii, właściwego wydziału, oddziału, komitetu naukowego, komitetu problemowego, rady wydziału oraz rady naukowej instytutu uczestniczy z głosem doradczym;

2) bez biernego prawa wyborczego w ramach funkcji, które są wykonywane na podstawie stosunku pracy.”;

6) w art. 12 w ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli członek krajowy Akademii nie wykonuje bez usprawiedliwionej przyczyny obowiązków określonych w art. 11 ust. 1 i 3, Prezes Akademii, na wniosek wiceprezesa

Akademii nadzorującego pracę wydziału, w skład którego wchodzi ten członek, może zawiesić wypłatę uposażenia.”;

7) w art. 14 ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. W skład Zgromadzenia Ogólnego Akademii wchodzi:

- 1) członkowie krajowi;
- 2) dyrektorzy instytutów;
- 3) członkowie akademii młodych uczonych.

3. Uchwały Zgromadzenia Ogólnego Akademii są podejmowane zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy osób uprawnionych do głosowania, chyba że ustawa albo statut Akademii stanowią inaczej.”;

8) w art. 15:

a) w ust. 2:

– pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) wybiera spośród wskazanych przez Prezesa Akademii członków krajowych pięciu wiceprezesów Akademii, w tym wiceprezesa Akademii:

- a) reprezentującego dziedzinę nauk humanistycznych, dziedzinę nauk społecznych, dziedzinę nauk o rodzinie i dziedzinę sztuki,
- b) reprezentującego dziedzinę nauk rolniczych i dziedzinę nauk weterynaryjnych,
- c) reprezentującego dziedzinę nauk inżynieryjno-technicznych,
- d) reprezentującego dziedzinę nauk medycznych i nauk o zdrowiu,
- e) reprezentującego dziedzinę nauk ścisłych i przyrodniczych;”;

– po pkt 3 dodaje się pkt 3a w brzmieniu:

„3a) wybiera członków Prezydium Akademii, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 8 i 10;”;

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Zgromadzenie Ogólne Akademii uchwała regulamin wyboru Prezesa i wiceprezesów Akademii oraz członków Prezydium Akademii, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 8 i 10, określając tryb zgłaszania kandydatów, a także przeprowadzania wyborów i wyborów uzupełniających w trakcie kadencji.”;

c) uchyla się ust. 4;

9) w art. 17:

a) w ust. 1:

- pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) dziekani wydziałów;”,
- uchyla się pkt 4–6,
- w pkt 7 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 8–10 w brzmieniu:
„8) 16 członków krajowych;
9) przewodniczący akademii młodych uczonych;
10) po 4 dyrektorów instytutów z każdego wydziału.”,
- b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Na posiedzenia Prezydium Akademii mogą być zapraszani z głosem doradczym przedstawiciele organów administracji rządowej i samorządowej, których zakres działalności jest związany z funkcjonowaniem Akademii, oraz przedstawiciele komisji sejmowych i senackich, właściwych ze względu na zakres działalności Akademii.”;
- 10) w art. 21 w ust. 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:
„Na podstawie dokonanego wyboru minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki powołuje Prezesa i wiceprezesów Akademii.”;
- 11) w art. 22:
 - a) uchyla się ust. 2,
 - b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Prezes Akademii sprawuje nadzór nad rozwojem i działalnością naukową instytutów oraz koordynuje pracę wydziałów.”;
- 12) w art. 23:
 - a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Kanclerza Akademii powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na wniosek Prezesa Akademii.”,
 - b) uchyla się ust. 2,
 - c) w ust. 6 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) podejmować dodatkowego zatrudnienia bez zgody Prezesa Akademii oraz ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.”;
- 13) w art. 24:
 - a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Kanclerz Akademii:

- 1) składa, w imieniu Akademii, oświadczenia woli w zakresie zarządzania majątkiem i w sprawach dotyczących budżetu Akademii;
 - 2) odpowiada za gospodarowanie mieniem i wynik finansowy Akademii.”,
- b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Dokonanie przez Kanclerza Akademii czynności prawnej w zakresie rozporządzenia składnikami aktywów trwałych Akademii w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120, 295 i 1598 oraz z 2024 r. poz. 619), zaliczonymi do wartości niematerialnych i prawnych, rzeczowych aktywów trwałych lub inwestycji długoterminowych, w tym wniesienia ich jako wkładu do spółki lub spółdzielni, jeżeli wartość rynkowa tych składników przekracza 500 000 zł, wymaga zgody:

- 1) ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych wynosi do 1 000 000 zł;
 - 2) Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych przekracza 1 000 000 zł.”,
- c) po ust. 3 dodaje się ust. 3a–3e w brzmieniu:

„3a. Dokonanie przez Kanclerza Akademii czynności prawnej w zakresie oddania składników, o których mowa w ust. 3, do korzystania innemu podmiotowi, na okres dłuższy niż 180 dni w roku kalendarzowym, jeżeli wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej przekracza 500 000 zł, wymaga zgody:

- 1) ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, jeżeli wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej wynosi do 1 000 000 zł;
- 2) Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli wartość rynkowa świadczenia za oddanie do korzystania przedmiotu czynności prawnej przekracza 1 000 000 zł.

3b. Do określenia wartości rynkowej składników aktywów trwałych oddanych do korzystania innym podmiotom na podstawie umów stosuje się przepis art. 38 ust. 3 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2024 poz. 125).

3c. Uzyskania zgód, o których mowa w ust. 3 i 3a, nie wymagają czynności prawne, o których mowa w art. 38 ust. 5 pkt 1–3 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym, oraz czynności prawne dotyczące

składników aktywów trwałych Akademii, w zakresie komercjalizacji wyników badań naukowych, prac rozwojowych oraz *know-how* związanego z tymi wynikami.

3d. W postępowaniu o wyrażenie zgody, o której mowa w ust. 3 albo 3a, stosuje się przepisy art. 39 i art. 40 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym.

3e. Czynność prawna dokonana w celu obejścia albo z naruszeniem obowiązku uzyskania zgody, o której mowa w ust. 3 albo 3a, jest nieważna.”;

14) w art. 25 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Prezes Akademii zleca raz na 2 lata przeprowadzenie audytu zewnętrznego działalności Kancelarii Akademii.

2. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki odwołuje Kanclerza Akademii:

- 1) z własnej inicjatywy albo na wniosek Prezesa Akademii, jeżeli audyt zewnętrzny lub państwowe organy kontroli stwierdzą, że Kanclerz Akademii narusza prawo;
- 2) z własnej inicjatywy, po zasięgnięciu opinii Prezesa Akademii, jeżeli stwierdzi, że Kanclerz Akademii nie wykonuje należycie swoich obowiązków.”;

15) w art. 26 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Obsługę administracyjną Akademii sprawuje Kancelaria Akademii.”;

16) w art. 27 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

- „1) pięć wydziałów obejmujących zakresem swojego działania odpowiednio:
- a) dziedzinę nauk humanistycznych, dziedzinę nauk społecznych, dziedzinę nauk o rodzinie i dziedzinę sztuki,
 - b) dziedzinę nauk rolniczych i dziedzinę nauk weterynaryjnych,
 - c) dziedzinę nauk inżynieryjno-technicznych,
 - d) dziedzinę nauk medycznych i nauk o zdrowiu,
 - e) dziedzinę nauk ścisłych i przyrodniczych;”;

17) uchyla się art. 28;

18) art. 29 i art. 30 otrzymują brzmienie:

„Art. 29. Nadzór nad pracą wydziału sprawuje właściwy wiceprezes Akademii stosownie do dziedziny nauki albo dziedziny sztuki, którą reprezentuje zgodnie z oświadczeniem złożonym na podstawie art. 343 ust. 7 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Art. 30. 1. Wydział uczestniczy w wykonywaniu zadań Akademii w dziedzinie nauki albo w dziedzinach nauki lub dziedzinie sztuki objętych zakresem jego działania oraz koordynuje działalność instytutów objętych zakresem jego działania i komitetów naukowych, które przy nim działają.

2. Tryb funkcjonowania i nazwy wydziałów określa statut Akademii.

3. Każdy członek Akademii, stosownie do dziedziny nauki i dyscypliny naukowej albo dziedziny sztuki i dyscypliny artystycznej, które reprezentuje zgodnie z oświadczeniem złożonym na podstawie art. 343 ust. 7 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, wchodzi w skład jednego z wydziałów.

4. Organami wydziału są dziekan wydziału i rada wydziału.

5. Dziekan wydziału składa corocznie Prezydium Akademii sprawozdanie z działalności tego wydziału.”;

19) po art. 30 dodaje się art. 30a i art. 30b w brzmieniu:

„Art. 30a. 1. Dziekan wydziału kieruje wydziałem przy pomocy wicedziekana wydziału.

2. Dziekan i wicedziekan wydziału są wybierani przez radę wydziału na 4 lata spośród członków Akademii wchodzących w skład wydziału, o których mowa w art. 30b ust. 1 pkt 1, zwykłą większością głosów. Na podstawie dokonanego wyboru Prezes Akademii powołuje dziekana i wicedziekana wydziału.

3. Dziekan i wicedziekan wydziału mogą pełnić swoje funkcje nie dłużej niż przez dwie kadencje.

4. Prezes Akademii, na wniosek wiceprezesa Akademii nadzorującego pracę wydziału, odwołuje dziekana lub wicedziekana wydziału, jeżeli:

- 1) państwowe organy kontroli stwierdzą, że narusza on prawo, lub
- 2) stwierdzi, że nie wykonuje on należycie swoich obowiązków.

5. Wiceprezes Akademii nadzorujący pracę wydziału przeprowadza raz w roku ocenę działalności tego wydziału. Wiceprezes Akademii przedkłada niezwłocznie Prezesowi Akademii wyniki oceny wraz z wnioskami i zaleceniami oraz ze stanowiskiem Prezydium Akademii. W przypadku oceny negatywnej wiceprezes Akademii może złożyć do Prezesa Akademii wniosek o odwołanie dziekana ocenianego wydziału.

6. W okresie od dnia odwołania albo zwolnienia z funkcji dziekana albo wicedziekana wydziału do dnia powołania odpowiednio dziekana albo wicedziekana wydziału jego obowiązki wykonuje osoba wskazana przez Prezesa Akademii.

Art. 30b. 1. W skład rady wydziału wchodzi:

- 1) członkowie Akademii reprezentujący dziedzinę nauki albo dziedzinę sztuki objętą zakresem działania tego wydziału;
- 2) powołani przez Prezesa Akademii, na wniosek Prezydium Akademii:
 - a) dwaj wybitni naukowcy reprezentujący zagraniczne środowisko naukowe, niebędący obywatelami polskimi,
 - b) dwaj wybitni naukowcy polscy niebędący członkami Akademii.

2. Do zadań rady wydziału należy w szczególności:

- 1) przeprowadzanie, na potrzeby Akademii i jej organów, raz w roku, oceny instytutów objętych zakresem działania wydziału oraz formułowanie wniosków i zaleceń z tej oceny;
- 2) występowanie do Prezydium Akademii z wnioskami o utworzenie, połączenie, podział, reorganizację, przekształcenie albo likwidację instytutu albo innej jednostki organizacyjnej Akademii objętych zakresem działania wydziału;
- 3) przeprowadzanie konkursów na stanowisko dyrektora instytutu objętego zakresem działania wydziału, w tym powoływanie komisji konkursowej;
- 4) dokonywanie oceny komitetów naukowych działających przy wydziale.

3. Kryteria i tryb oceny, o której mowa w ust. 2 pkt 1 i 4, określają regulaminy uchwalone przez Prezydium Akademii.

4. Przy radzie każdego wydziału minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki może powołać swojego przedstawiciela.

5. Do podejmowania uchwał rady wydziału stosuje się przepis art. 14 ust. 3.”;

20) w art. 31:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W skład oddziału wchodzi:

- 1) członkowie krajowi i członkowie akademii młodych uczonych, mający miejsce zamieszkania lub zatrudnienia w danym regionie kraju;
- 2) inni członkowie krajowi deklarujący chęć uczestniczenia w pracach oddziału.”,

b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. W skład prezydium oddziału wchodzi prezes oddziału, jego zastępca i 3 osoby wybrane przez członków, o których mowa w ust. 2.”,

c) w ust. 9 pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) współpraca z Kancelarią Akademii w zakresie gospodarowania mieniem przeznaczonym do realizacji zadań oddziału.”;

21) art. 32 i art. 33 otrzymują brzmienie:

„Art. 32. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki określa, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia Kanclerza Akademii, dziekanów i wicedziekanów wydziałów oraz prezesów oddziałów, uwzględniając kwalifikacje poszczególnych osób, pełnione funkcje oraz zakres realizowanych przez nie obowiązków.

Art. 33. Komitet naukowy jest samorządną reprezentacją dyscypliny naukowej albo pokrewnych dyscyplin naukowych albo dyscypliny artystycznej albo dyscyplin artystycznych służącą integrowaniu naukowców z całego kraju.”;

22) w art. 35:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W skład komitetu naukowego wchodzi członkowie krajowi i członkowie akademii młodych uczonych, stosownie do dyscyplin naukowych albo artystycznych, które reprezentują zgodnie z oświadczeniami złożonymi na podstawie art. 343 ust. 7 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, oraz osoby wybrane przez instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 329 ust. 1 pkt 1, 2, i 6 tej ustawy.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 329 ust. 1 pkt 1, 2, i 6 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, mogą zgłaszać swoich przedstawicieli do komitetu naukowego w terminie 30 dni przed upływem kadencji tego komitetu. Niezgłoszenie przedstawiciela w terminie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, jest równoznaczne z rezygnacją danej instytucji do posiadania reprezentacji w Komitecie naukowym danej kadencji.”,

c) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Przewodniczący komitetu naukowego, który nie jest członkiem Akademii, uczestniczy w posiedzeniach rady wydziału, przy którym działa komitet naukowy, bez prawa głosu.”;

23) w art. 36:

a) w ust. 1 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

- „5) współpraca z organami Akademii i instytucjami we wspieraniu rozwoju osób rozpoczynających karierę naukową; ”,
- b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. Działalność komitetu naukowego podlega ocenie dwa razy w czasie trwania kadencji wiceprezesa Akademii nadzorującego pracę wydziału, przy którym działa komitet naukowy. Ocenę przeprowadza się po raz pierwszy po upływie dwóch lat od dnia rozpoczęcia tej kadencji.”;
- 24) w art. 38:
- a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a i 1b w brzmieniu:
- „1a. Organami akademii młodych uczonych są przewodniczący i zebranie ogólne.
- 1b. Pracą akademii młodych uczonych kieruje przewodniczący przy pomocy zastępców przewodniczącego.”,
- b) ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:
- „2. Tryb wyboru członków akademii młodych uczonych oraz jej przewodniczącego i jego zastępców, a także jej zadania i strukturę organizacyjną określa statut Akademii.
3. Akademia młodych uczonych liczy nie więcej niż 20% maksymalnej liczby członków krajowych określonej w art. 10.”;
- 25) w art. 41a wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:
- „Posiedzenia organów kolegialnych podmiotów, o których mowa w art. 27 pkt 1, 2 i 5, oraz posiedzenia podmiotów, o których mowa w art. 27 pkt 3, 4, 6 i 7, mogą być przeprowadzane przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, zapewniających w szczególności:”;
- 26) art. 42 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 42. Podstawową jednostką naukową Akademii jest instytut.”;
- 27) w art. 44 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
- „Uchwałę o utworzeniu instytutu podejmuje Prezydium Akademii, na wniosek Prezesa Akademii złożony po zasięgnięciu opinii wydziału właściwego ze względu na dziedzinę albo dziedziny nauki lub dziedzinę sztuki, w których instytut ma prowadzić działalność naukową.”;
- 28) w art. 45 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Akademia wyposaża tworzony instytut ze swojego mienia w środki niezbędne do prowadzenia działalności określonej w statucie instytutu. Czynność ta wymaga zgody ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, o którą występuje Kanclerz Akademii. Do uzyskania tej zgody nie stosuje się przepisów art. 38–41 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym.”;

29) w art. 49 w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) wiceprezes Akademii nadzorujący pracę wydziału właściwego ze względu na dziedzinę albo dziedziny nauki lub dziedzinę sztuki, w których instytut będzie prowadził działalność naukową – o wpis instytutu;”;

30) w art. 51 w ust. 1:

a) zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Statut zatwierdza Prezydium Akademii po zaopiniowaniu przez wydział właściwy ze względu na dziedzinę albo dziedziny nauki lub dziedzinę sztuki, w których instytut prowadzi działalność naukową.”;

b) zdanie czwarte otrzymuje brzmienie:

„Nowo utworzonemu instytutowi statut nadaje Prezydium Akademii, po zaopiniowaniu przez wydział właściwy ze względu na dziedzinę albo dziedziny nauki lub dziedzinę sztuki, w których instytut będzie prowadził działalność naukową.”;

31) w art. 53:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Dyrektor instytutu uczestniczy w posiedzeniach rady wydziału właściwego ze względu na dziedzinę albo dziedziny nauki lub dziedzinę sztuki, w których instytut prowadzi działalność naukową, z głosem stanowiącym, z wyjątkiem spraw dotyczących zgłaszania lub popierania kandydatów na członków Akademii.”;

b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Kandydata na dyrektora instytutu wyłania komisja konkursowa powołana przez radę wydziału właściwego ze względu na dziedzinę albo dziedziny nauki lub dziedzinę sztuki, w których instytut prowadzi działalność naukową.”;

c) uchyla się ust. 7,

d) w ust. 8 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Prezydium Akademii może, na wniosek wiceprezesa Akademii nadzorującego pracę wydziału właściwego ze względu na dziedzinę albo dziedziny nauki lub

dziedzinę sztuki, w których instytut prowadzi działalność naukową, odwołać dyrektora instytutu przed upływem okresu, o którym mowa w ust. 6, jeżeli w ocenie rady naukowej instytutu lub rady wydziału narusza on prawo lub nie wykonuje należycie swoich obowiązków.”;

32) w art. 54:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Dyrektor instytutu zarządza składnikami aktywów trwałych instytutu.”,

b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a–2f w brzmieniu:

„2a. Dokonanie przez dyrektora instytutu czynności prawnej w zakresie rozporządzenia składnikami aktywów trwałych instytutu w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, zaliczonymi do wartości niematerialnych i prawnych, rzeczowych aktywów trwałych lub inwestycji długoterminowych, w tym wniesienia ich jako wkładu do spółki lub spółdzielni, jeżeli wartość rynkowa tych składników przekracza 500 000 zł, wymaga zgody:

- 1) ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych wynosi do 1 000 000 zł;
- 2) Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych przekracza 1 000 000 zł.”,

2b. Dokonanie przez dyrektora instytutu czynności prawnej w zakresie oddania składników, o których mowa w ust. 2a, do korzystania innemu podmiotowi, na okres dłuższy niż 180 dni w roku kalendarzowym, jeżeli wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej przekracza 500 000 zł, wymaga zgody:

- 1) ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, jeżeli wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej wynosi do 1 000 000 zł;
- 2) Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli wartość rynkowa świadczenia za oddanie do korzystania przedmiotu czynności prawnej przekracza 1 000 000 zł.

2c. Do określenia wartości rynkowej składników aktywów trwałych oddanych do korzystania innym podmiotom na podstawie umów stosuje się przepis art. 38 ust. 3 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym.

2d. Uzyskania zgód, o których mowa w ust. 2a i 2b, nie wymagają czynności prawne, o których mowa w art. 38 ust. 5 pkt 1–3 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r.

o zasadach zarządzania mieniem państwowym, oraz czynności prawne dotyczące składników aktywów trwałych instytutu, w zakresie komercjalizacji wyników badań naukowych, prac rozwojowych oraz *know-how* związanego z tymi wynikami.

2e. W postępowaniu o wyrażenie zgody, o której mowa w ust. 2a albo 2b, stosuje się przepisy art. 39 i art. 40 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym.

2f. Czynność prawna dokonana w celu obejścia albo z naruszeniem obowiązku uzyskania zgody, o której mowa w ust. 2a albo 2b, jest nieważna.”;

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Przed wystąpieniem o zgody, o których mowa w ust. 2a i 2b, dyrektor instytutu jest obowiązany uzyskać pozytywną opinię Prezydium Akademii.”;

33) w art. 55 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Prawo głosu w sprawach, o których mowa w ust. 2:

- 1) pkt 5, mają członkowie rady naukowej posiadający stopień naukowy doktora habilitowanego, stopień doktora habilitowanego w zakresie sztuki albo tytuł profesora;
- 2) pkt 5a, mają członkowie rady naukowej posiadający stopień naukowy, stopień w zakresie sztuki albo tytuł profesora.”;

34) w art. 56:

a) w ust. 1:

– pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) członkowie Akademii wskazani do udziału w pracach rady naukowej instytutu przez wydział właściwy ze względu na dziedzinę albo dziedziny nauki lub dziedzinę sztuki, w których instytut prowadzi działalność naukową;”;

– pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) nie więcej niż 4 osoby niebędące pracownikami instytutu, wyróżniające się wiedzą i znaczącym dorobkiem w dziedzinie nauki albo dziedzinie sztuki, w których instytut prowadzi działalność naukową, posiadające co najmniej stopień naukowy doktora albo stopień doktora w zakresie sztuki, wskazane przez przewodniczącego centrum Akademii, zwanego dalej „centrum”, w skład którego wchodzi instytut;”;

– dodaje się pkt 8 i 9 w brzmieniu:

- „8) wybrany członek akademii młodych uczonych;
 - 9) przedstawiciel ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.”,
- b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:
- „1a. Przedstawiciel ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki nie posiada prawa głosu w sprawach, o których mowa w art. 55 ust. 2 pkt 4–5a.”,
- c) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. Statut instytutu określa liczbę członków rady naukowej, jednak nie większą niż 50 osób, w tym nie mniej niż 30% osób niebędących pracownikami instytutu, oraz tryb wyboru do rady naukowej osób, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 3–5 i 8.”;
- 35) w art. 57:
- a) w ust. 6:
- pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) koordynowanie i wspieranie działalności naukowej podmiotów wchodzących w skład centrum;”,
 - pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) organizowanie okresowej wymiany pracowników naukowych i nauczycieli akademickich między podmiotami wchodzącymi w skład centrum;”,
- b) ust. 7 otrzymuje brzmienie:
- „7. Centrum kieruje przewodniczący wybrany spośród kierowników podmiotów działających w ramach danego centrum, po zasięgnięciu opinii rady wydziału, o którym mowa w ust. 3.”,
- c) w ust. 9 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
- „Kierownicy podmiotów działających w ramach centrum tworzą prezydium centrum.”,
- d) ust. 10 otrzymuje brzmienie:
- „10. Przewodniczący centrum składa Prezydium Akademii corocznie, w terminie do dnia 31 stycznia, raport z realizacji zadań centrum.”;
- 36) art. 61 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 61. 1. Prezydium Akademii, na wniosek Prezesa Akademii albo dyrektora instytutu, podejmuje uchwałę o połączeniu instytutów, podziale, reorganizacji lub likwidacji instytutu. Wniosek, o którym mowa w zdaniu pierwszym, wymaga:

- 1) zasięgnięcia opinii rady wydziału właściwego ze względu na dziedzinę albo dziedziny nauki lub dziedzinę sztuki, w których instytuty, które mają być połączone, prowadzą działalność naukową albo instytut, który ma być podzielony, zreorganizowany albo zlikwidowany, prowadzi działalność naukową;
- 2) uzgodnienia z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

2. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki może zarządzić likwidację instytutu w przypadku otrzymania przez niego w wyniku ewaluacji jakości działalności naukowej kategorii naukowej C.”;

37) w art. 65:

- a) w ust. 2 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Uchwała Prezydium Akademii albo zarządzenie ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki o likwidacji instytutu zawiera:”;

- b) w ust. 3 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Przeznaczenie majątku określa uchwała Prezydium Akademii albo zarządzenie ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.”;

- c) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Aparatura badawcza, księgozbiory, dobra kultury narodowej, które zostały zakupione ze środków publicznych albo pochodzą z darowizn, są wyłączone z postępowania likwidacyjnego albo upadłościowego, i podlegają przekazaniu innemu instytutowi albo innej jednostce naukowej wskazanym w uchwale Prezydium Akademii albo w zarządzenie ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Uchwała albo zarządzenie określa tryb i warunki tego przekazania.”;

38) w art. 66 w ust. 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Instytut, na wniosek Prezydium Akademii albo na wspólny wniosek podmiotów zainteresowanych połączeniem, złożony po zasięgnięciu opinii wydziału właściwego ze względu na dziedzinę albo dziedziny nauki lub dziedzinę sztuki, w których instytut prowadzi działalność naukową, może być:”;

39) w art. 67 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Na wniosek Prezydium Akademii instytut może być postawiony w stan upadłości, jeżeli zaprzestał spłaty zadłużenia i wartość jego aktywów nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich zobowiązań, a jego likwidacja w sposób określony w art. 65 jest nieuzasadniona ze względów naukowych lub ekonomicznych.”;

40) art. 70b otrzymuje brzmienie:

„Art. 70b. 1. Prezydium Akademii może przyznawać stypendia na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych w pomocniczych jednostkach naukowych Akademii przez naukowców zatrudnionych w zagranicznych uczelniach lub instytucjach naukowych.

2. Prezydium Akademii może upoważnić do przyznania stypendium dyrektora pomocniczej jednostki naukowej, w której naukowiec zatrudniony w zagranicznej uczelni lub instytucji naukowej prowadzi badania naukowe lub prace rozwojowe.

3. Tryb i warunki przyznawania stypendium określa statut Akademii.”;

41) po art. 70b dodaje się art. 70c i art. 70d w brzmieniu:

„Art. 70c. 1. Prezydium Akademii może przyznawać nagrody za działalność naukową lub działalność organizacyjną na rzecz Akademii.

2. Nagrodę mogą otrzymać osoby:

- 1) prowadzące nowatorskie, wysokiej jakości badania naukowe lub prace rozwojowe albo posiadające znaczące osiągnięcia artystyczne;
- 2) zasłużone z tytułu prowadzenia działalności organizacyjnej na rzecz Akademii.

3. Nagroda może być przyznana jako indywidualna albo zbiorowa.

4. Tryb i warunki przyznawania nagrody określa statut Akademii.

Art. 70d. 1. Prezydium Akademii może przyznawać stypendia dla wybitnych młodych naukowców w rozumieniu art. 360 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, wykazujących się znaczącymi osiągnięciami w działalności naukowej.

2. Stypendium nie może być przyznane wybitnemu młodemu naukowcowi, który otrzymał stypendium ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na podstawie art. 360 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

3. Tryb i warunki przyznawania stypendium określa statut Akademii.”;

42) w art. 71 ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3. Mienie Akademii jest przeznaczone także jako rezerwa na wyposażenie nowo tworzonych jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych Akademii oraz na doposażenie jednostek już istniejących w celu zapewnienia odpowiedniej bazy naukowo-badawczej.

4. Wyposażenie i doposażenie jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych Akademii w mienie Akademii jest poprzedzone sporządzeniem przez zespół powołany przez Kanclerza Akademii analizy określającej niezbędność mienia do prowadzenia działalności statutowej przez nową albo istniejącą jednostkę. Na podstawie sporządzonej analizy Kanclerz Akademii podejmuje decyzję o wyposażeniu albo doposażeniu jednostki naukowej albo innej jednostki organizacyjnej Akademii w mienie Akademii.”;

43) w art. 78 uchyla się ust. 3;

44) w art. 79 w ust. 2:

a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Dotacja, o której mowa w ust. 1 pkt 1, może być przeznaczona na:”;

b) pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) nagrody, o których mowa w art. 70c;”;

c) po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) stypendia, o których mowa w art. 70b;”;

45) art. 81 otrzymuje brzmienie:

„Art. 81. Przychody, o których mowa w art. 79 ust. 1 pkt 6–9, Akademia przeznaczna na realizację zadań statutowych, o których mowa w art. 2 ust. 1 i 2, w tym na:

1) promowanie nowatorskich badań naukowych i prac rozwojowych;

2) dofinansowywanie inwestycji wspomagających działalność naukową;

3) przyznawanie stypendiów, o których mowa w art. 70d;

4) koszty utrzymania mienia, w tym remonty, przebudowy lub rozbudowy i inne inwestycje;

5) finansowanie zobowiązań publicznoprawnych i cywilnoprawnych.”;

46) w art. 83a ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Prezes Akademii, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, może sprzeciwić się dokonaniu czynności, o której mowa w ust. 3, w terminie 45 dni od dnia doręczenia zgłoszenia zamiaru jej dokonania.”;

47) w art. 84:

a) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Projekt planu jest uchwalany przez Prezydium Akademii na wniosek Prezesa Akademii.”;

b) po ust. 4 dodaje się ust. 4a i 4b w brzmieniu:

„4a. Prezes Akademii, w trybie określonym dla prac nad projektem ustawy budżetowej, przekazuje ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki do zatwierdzenia projekty:

- 1) planu,
- 2) planu finansowego w układzie zadaniowym na dany rok budżetowy oraz na kolejne 3 lata,

– z uwzględnieniem terminów określonych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych na przedłożenie materiałów do projektu ustawy budżetowej.

4b. Zmiana planu następuje w trybie określonym dla jego sporządzenia.”;

48) w art. 94 ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Dyrektor jednostki naukowej przedstawia do wiadomości rady wydziału właściwego ze względu na dziedzinę albo dziedziny nauki lub dziedzinę sztuki, w których jednostka ta prowadzi działalność naukową, informacje dotyczące:

- 1) pracowników podejmujących dodatkowe zatrudnienie, w tym niewymagające zgody;
- 2) udzielonych zgód, o których mowa w ust. 3 i 4;
- 3) wypowiedzeń stosunku pracy i odwołań, o których mowa w ust. 5.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (Dz. U. z 2020 r. poz. 982) art. 20 otrzymuje brzmienie:

„Art. 20. W sprawach nieuregulowanych niniejszą ustawą do Instytutu stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2022 r. poz. 2393) w art. 21 w ust. 2 pkt 2–4 otrzymują brzmienie:

- „2) biblioteki, których organizatorami są uczelnie;
- 3) biblioteki będące jednostkami pomocniczymi Polskiej Akademii Nauk;
- 4) biblioteki, których organizatorami są instytuty badawcze;”.

Art. 4. W ustawie z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz. U. z 2021 r. poz. 672 oraz z 2023 r. poz. 1672) w art. 12 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Instytucją opiniodawczo-doradczą w sprawach używania języka polskiego jest Rada Języka Polskiego, zwana dalej „Radą”, działająca jako komitet problemowy

w rozumieniu art. 34 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2020 r. poz. 1796 oraz z 2024 r. poz. ...).”.

Art. 5. W ustawie z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1443) w art. 5 w ust. 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) sześciu członków powoływanych na czteroletnią kadencję przez ministra właściwego do spraw administracji publicznej spośród przedstawicieli nauki zgłoszonych przez senaty uczelni oraz komitety naukowe Polskiej Akademii Nauk i rady naukowe instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk – z zakresu: językoznawstwa, historii, geografii oraz kartografii;”.

Art. 6. W ustawie z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2024 r. poz. 76) w art. 5 w ust. 2 pkt 10 otrzymuje brzmienie:

„10) szkołami, uczelniami, instytutami badawczymi i jednostkami naukowymi Polskiej Akademii Nauk;”.

Art. 7. W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 151, 1688 i 1692) w art. 37 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. O prawo do wydawania świadectw, o których mowa w art. 36 ust. 4, mogą się ubiegać w szczególności uczelnie, instytuty badawcze lub instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk.”.

Art. 8. W ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2022 r. poz. 2279 oraz z 2024 r. poz. 227 i 834) w art. 13 w ust. 7 po pkt 5a dodaje się pkt 5b w brzmieniu:

„5b) dziekana lub wicedziekana wydziału Polskiej Akademii Nauk;”.

Art. 9. W ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2023 r. poz. 153) w art. 15 w ust. 6 po pkt 3 dodaje się pkt 3a w brzmieniu:

„3a) dziekana lub wicedziekana wydziału Polskiej Akademii Nauk;”.

Art. 10. W ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2024 r. poz. 534) w art. 9 w ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) włączony do instytutu naukowego Polskiej Akademii Nauk – po uzgodnieniu z dyrektorem tego instytutu naukowego oraz z Prezydium Polskiej Akademii Nauk;”.

Art. 11. 1. Dotychczasowi członkowie krajowi Polskiej Akademii Nauk, zwanej dalej „PAN”, rzeczywisci i korespondenci stają się członkami krajowymi w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. Dotychczasowi członkowie akademii młodych uczonych stają się członkami akademii młodych uczonych, o których mowa w art. 38 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 12. 1. W terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy Prezes PAN zwoła sesję Zgromadzenia Ogólnego PAN w składzie określonym w art. 14 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. Zgromadzenie Ogólne PAN, o którym mowa w ust. 1, uchwali:

- 1) statut PAN uwzględniający zmiany wynikające z niniejszej ustawy i przekaże go do zatwierdzenia przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki;
- 2) regulamin, o którym mowa w art. 15 ust. 3 ustawy, o której mowa w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 13. 1. W terminie 30 dni od dnia uchwalenia regulaminu, o którym mowa w art. 15 ust. 3 ustawy, o której mowa w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą:

- 1) Zgromadzenie Ogólne PAN wybierze Prezesa i wiceprezesów PAN, o których mowa w art. 15 ust. 2 pkt 3 ustawy, o której mowa w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą;
- 2) zostaną przeprowadzone wybory na członków Prezydium PAN, o których mowa w art. 17 ust. 8 i 10 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. W terminie 14 dni od dnia wyboru Prezesa i wiceprezesów PAN przez Zgromadzenie Ogólne PAN minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki powoła Prezesa i wiceprezesów PAN.

Art. 14. 1. Rady kuratorów, o których mowa w art. 28 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 1, stają się radami wydziałów, o których mowa w art. 30b ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. W terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy rady wydziałów PAN wybiorą dziekanów i wicedziekanów tych wydziałów. W terminie 14 dni od dnia dokonania wyboru Prezes PAN powoła dziekanów i wicedziekanów wydziałów PAN.

3. Przewodniczący rad kuratorów i ich zastępcy pełnią swoje funkcje do dnia powołania dziekanów i wicedziekanów właściwych wydziałów PAN.

4. Z dniem powołania dziekanów i wicedziekanów właściwych wydziałów PAN wygasa stosunek prawny będący podstawą zatrudnienia przewodniczących rad kuratorów i ich zastępców.

Art. 15. 1. W terminie 14 dni od dnia powołania Prezesa PAN złoży on wniosek do ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki o powołanie Kanclerza PAN.

2. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki powoła Kanclerza PAN w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku Prezesa PAN.

3. Kadencja Kanclerza PAN powołanego zgodnie z ust. 2 kończy się w dniu, w którym kończy się kadencja Prezesa PAN powołanego zgodnie z art. 13 ust. 2.

Art. 16. 1. Dotychczasowe organy i dotychczasowi wiceprezesi PAN działają do czasu powołania organów i wiceprezesów PAN na podstawie przepisów ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą i nie mogą bez zgody ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki dokonywać czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu ani czynności z zakresu prawa pracy, z których wynikałyby dla PAN nowe zobowiązania.

2. Z dniem powołania na podstawie przepisów ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą:

- 1) Prezesa PAN kończy się kadencja i wygasa stosunek prawny będący podstawą zatrudnienia dotychczasowego Prezesa PAN;
- 2) wiceprezesów PAN kończą się kadencje i wygasają stosunki prawne będące podstawą zatrudnienia dotychczasowych wiceprezesów PAN;
- 3) Kanclerza PAN kończy się kadencja i wygasa stosunek prawny będący podstawą zatrudnienia dotychczasowego Kanclerza PAN.

3. Z dniem powołania albo wyboru ostatniego członka Prezydium PAN w składzie określonym w art. 17 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą kończy się kadencja Prezydium PAN w składzie dotychczasowym.

Art. 17. Postępowania w sprawie udzielenia zgód na czynności w zakresie rozporządzania mieniem PAN i jej instytutów naukowych wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy toczą się na zasadach dotychczasowych, z zastrzeżeniem art. 26 ust. 3 i art. 27.

Art. 18. 1. W terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy członkowie oddziału PAN wybiorą 3 osoby do składu prezydium tego oddziału.

2. Do dnia wyboru osób, o których mowa w ust. 1, prezydium oddziału PAN działa w dotychczasowym składzie.

3. Kadencja prezydium oddziału PAN w składzie ukształtowanym zgodnie z ust. 1 kończy się w dniu zakończenia kadencji prezydium oddziału PAN działającego w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 19. 1. W terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy zostaną powołane komitety naukowe PAN w składzie określonym w art. 35 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. Instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 329 ust. 1 pkt 1, 2, 5 i 6 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, mogą zgłaszać swoich przedstawicieli do komitetów naukowych w terminie, o którym mowa w ust. 1. Niezgłoszenie przedstawiciela w terminie, o którym mowa w ust. 1, jest równoznaczne z rezygnacją danej instytucji do posiadania reprezentacji w Komitecie naukowym danej kadencji.

3. Do dnia powołania komitetów naukowych PAN zgodnie z ust. 1 komitety te działają w dotychczasowym składzie.

Art. 20. Postępowania w sprawie tworzenia, łączenia, podziału, reorganizacji, likwidacji i postawienia w stan upadłości instytutów naukowych PAN wszczęte i niezakończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy toczą się do czasu ich zakończenia przed Prezesem PAN.

Art. 21. 1. Dyrektorzy instytutów naukowych PAN pełniący tę funkcję w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy dłużej niż przez okres 8 lat pełnią ją do końca okresu czteroletniego rozpoczętego przed dniem wejścia niniejszej ustawy.

2. Okres pełnienia funkcji dyrektora instytutu naukowego PAN trwający w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy i okres bezpośrednio go poprzedzający wliczają się do okresów, o których mowa w art. 53 ust. 6 zdanie drugie ustawy zmienianej w art. 1.

Art. 22. 1. W terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy:

- 1) do rady naukowej każdego instytutu naukowego PAN zostanie wybrany członek akademii młodych uczonych;
- 2) minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki wskaże swojego przedstawiciela do rady naukowej każdego instytutu naukowego PAN.

2. Do dnia uzupełnienia składu rad naukowych instytutów naukowych PAN zgodnie z ust. 1 rady te działają w dotychczasowym składzie.

Art. 23. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy pracownicy zatrudnieni w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i w Kancelarii PAN, realizujący do tego dnia zadania, które zostają przekazane niniejszą ustawą ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, stają się pracownikami urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

2. Dotychczasowy pracodawca jest obowiązany, w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie niniejszego przepisu, zawiadomić na piśmie pracowników, o których mowa w ust. 1, o zmianach, jakie mają nastąpić w zakresie ich stosunków pracy. Przepis art. 23¹ § 4 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1465) stosuje się odpowiednio.

3. Przepisu ust. 2 zdanie drugie nie stosuje się do urzędników służby cywilnej, do których stosuje się przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 409).

Art. 24. 1. W celu wykonania przepisów niniejszej ustawy Prezes Rady Ministrów dokona, w drodze rozporządzenia, przeniesienia planowanych dochodów i wydatków budżetowych, w tym wynagrodzeń, między częściami, działami i rozdziałami budżetu państwa, z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych wynikającego z ustawy budżetowej. Do dnia wejścia w życie tego rozporządzenia dochody i wydatki mogą być realizowane w ramach dotychczasowych części, działów i rozdziałów.

2. W przypadku braku możliwości wskazania osób, o których mowa w art. 23 ust. 1, Prezes Rady Ministrów, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, dokonuje przeniesienia planowanych dochodów i wydatków budżetowych w zakresie wynagrodzeń i wydatków rzeczowych proporcjonalnie do przejmowanych zadań.

Art. 25. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze zarządzenia, przeznaczenie składników majątkowych będących przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy w posiadaniu Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Prezesa PAN, przeznaczonych do realizacji zadań, które

zostają przekazane niniejszą ustawą ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Art. 26. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki przejmuje prawa oraz obowiązki Prezesa Rady Ministrów określone w ustawie zmienianej w art. 1, w tym wynikające z zawartych umów i porozumień.

2. Do wynikających z przejęcia praw oraz obowiązków, o którym mowa w ust. 1, spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe, z tym że sprawy te toczą się przed ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

3. Czynności dokonane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przez Prezesa Rady Ministrów w sprawach wynikających z praw oraz obowiązków przejmowanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki oraz dokumenty sporządzone przez Prezesa Rady Ministrów albo przy jego udziale przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, w szczególności powołania, ustalenia, zatwierdzenia i zgody, zachowują ważność, przy czym dokumenty wydane na czas określony zachowują ważność do końca okresu, na który zostały wydane.

Art. 27. Dyrektor generalny Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, przekaze protokolarnie dyrektorowi generalnemu urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki dokumentację, w tym w postaci informatycznych nośników danych, związaną z wykonywaniem praw oraz obowiązków przejętych zgodnie z art. 6 ust. 1, w tym dotyczącą spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 28. 1. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 32 ustawy zmienianej w art. 1 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 32 ustawy zmienianej w art. 1 ustawy, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 6 miesięcy.

2. Do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 32 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą:

- 1) Kanclerz PAN otrzymuje wynagrodzenie na zasadach dotychczasowych;
- 2) dziekani i wicedziekani wydziałów PAN otrzymują wynagrodzenie określone w dotychczasowych przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 32 ustawy

zmienianej w art. 1 odpowiednio dla przewodniczących i wiceprzewodniczących rad kuratorów.

Art. 29. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.

Za zgodność pod względem prawnym,
legislacyjnym i redakcyjnym
Wojciech Ulitko
Dyrektor Departamentu Prawnego
w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego
/– podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

UZASADNIENIE

1. Cel i potrzeba proponowanych zmian

Projektowana ustawa przewiduje zmiany w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2020 r. poz. 1796), zwanej dalej „ustawą”, oraz zmiany o charakterze wynikowym i dostosowującym w następujących ustawach:

- 1) ustawie z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (Dz. U. z 2020 r. poz. 982);
- 2) ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2022 r. poz. 2393);
- 3) ustawie z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz. U. z 2021 r. poz. 672, z późn. zm.);
- 4) ustawie z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1443);
- 5) ustawie z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2024 r. poz. 76);
- 6) ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 151, z późn. zm.);
- 7) ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2022 r. poz. 2279, z późn. zm.);
- 8) ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2023 r. poz. 153);
- 9) ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2024 r. poz. 534).

Zakres projektowanych zmian jest efektem postulatów środowiska członków Polskiej Akademii Nauk, zwanej dalej „PAN”, pracowników instytutów i centrów naukowych PAN oraz wniosków wynikających z przemian zachodzących w otoczeniu zewnętrznym PAN. Punktem wyjścia proponowanych zmian jest zachowanie prestiżu PAN przy zapewnieniu warunków do kontynuowania wysokiej jakości badań naukowych i prac rozwojowych, co będzie sprzyjało wzmocnieniu oddziaływania PAN na osiągnięcia nauki polskiej i światowej oraz na rozwój gospodarczy i społeczny kraju.

Podstawowym problemem wymagającym rozwiązania w obszarze organizacyjno-prawnym działania PAN jest wadliwość procesów zarządczych, w tym brak ich transparentności na poziomie PAN i na poziomie instytutów naukowych, na co zwracała uwagę

Najwyższa Izba Kontroli w cyklicznie przeprowadzanych kontrolach planowych lub kontrolach doraźnych¹. Ponadto ustawa w sposób nieprecyzyjny reguluje kwestię nadzoru nad działalnością PAN, co generuje problemy interpretacyjne, które negatywnie oddziałują na sprawność działania PAN i instytutów naukowych, w tym przez zakłócanie procesów decyzyjnych. Przede wszystkim brak jest precyzyjnego rozdzielenia kompetencji nadzorczych Prezesa Rady Ministrów i ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, zwanego dalej „ministrem”, i niebudzącego wątpliwości określenia kryteriów nadzoru sprawowanego przez te organy.

Kolejnym obszarem wymagającym rewizji jest struktura organizacyjna PAN. Ustawa podlegała dotychczas tylko niewielkim, punktowym nowelizacjom, nie było natomiast od dnia jej uchwalenia w 2010 r. żadnej dedykowanej nowelizacji, która byłaby ukierunkowana na jakiegokolwiek głębsze zmiany w działalności PAN. Tymczasem zarówno w środowisku naukowym, jak i ze strony władz publicznych powszechnie jest podzielana opinia o potrzebie ewaluacji dotychczasowej działalności PAN i wprowadzenia zmian w tym zakresie. Dotychczasowy model organizacyjny PAN w niewystarczającym stopniu zapewnia wspólną identyfikację środowiska członków korporacji PAN i jej instytutów naukowych, umożliwiającą integrację i aktywizację – transfery wiedzy, umiejętności i kompetencji między korporacją PAN oraz instytutami naukowymi i centrami PAN.

Proponowane w projektowanej ustawie zmiany przepisów mają więc na celu przede wszystkim usprawnienie bieżącego funkcjonowania PAN oraz wzmocnienie wspólnej identyfikacji środowiska członków korporacji PAN i instytutów naukowych PAN.

Jednym z kluczowych założeń projektu ustawy jest postulat demokratyzacji PAN. W obecnym stanie prawnym procesy zarządcze nie są wystarczająco transparentne. Proponowane rozwiązania mają na celu zwiększenie partycypacji w kontrolowaniu procesów decyzyjnych zachodzących wewnątrz PAN, a także transparentności podejmowania kluczowych decyzji zarządczych.

Nadrzędnym celem projektu ustawy jest ugruntowanie pozycji PAN jako silnej, autonomicznej instytucji naukowej, kierującej się konstytucyjną zasadą wolności badań naukowych, przez stworzenie mechanizmów, które pozwolą przeciwdziałać aktualnym

¹ Zob. np. Najwyższa Izba Kontroli, *Informacja o wynikach kontroli gospodarowania nieruchomościami przez Polską Akademię Nauk*, Warszawa 2015, s. 4.

problemom w obszarze organizacji i zarządzania oraz dostosowanie przepisów ustawy do zmieniającego się otoczenia prawnego. W związku z powyższym projekt ustawy przewiduje wprowadzenie zmian przed wszystkim w zakresie:

- 1) nadzoru nad działalnością PAN i jej jednostek naukowych oraz innych jednostek organizacyjnych;
- 2) struktury organizacyjnej PAN;
- 3) statusu członka PAN;
- 4) zarządzania majątkiem PAN;
- 5) finansów PAN.

2. Szczegółowe regulacje zawarte w projekcie ustawy:

1) zmiany w zakresie nadzoru nad działalnością PAN i jej jednostek naukowych oraz innych jednostek organizacyjnych

Ustawa w sposób nieprecyzyjny reguluje kwestię nadzoru nad działalnością PAN, powierzając częściowe kompetencje w tym zakresie Prezesowi Rady Ministrów oraz ministrowi. Brak przy tym jasnego rozgraniczenia zakresu działania tych dwóch organów nadzoru, kryteriów nadzoru, a także właściwie określonych kompetencji nadzorczych. Taki dualizm w zakresie nadzoru negatywnie wpływa na sprawność działania PAN i jej jednostek organizacyjnych, utrudniając procesy decyzyjne. Projektowana ustawa przede wszystkim przenosi więc kompetencje nadzorcze nad działalnością PAN i jej jednostek organizacyjnych z Prezesa Rady Ministrów na ministra, czego skutkiem powinno być wzmocnienie i uporządkowanie instrumentów sprawowanego nadzoru. Nadzór ten obejmie zgodność działania organów PAN i jej jednostek organizacyjnych z przepisami ustawy, statutem PAN i statutami jej jednostek organizacyjnych, nie wyłączając spraw dotyczących gospodarki finansowej.

W ramach sprawowanego nadzoru:

- 1) uchwały Zgromadzenia Ogólnego PAN dotyczące statutu PAN i jego zmian będą zatwierdzane przez ministra, a nie jak dotychczas – przez Prezesa Rady Ministrów (zmiana art. 4 ust. 2 ustawy);
- 2) minister, a nie jak dotychczas Prezes Rady Ministrów, będzie mógł uchylać uchwały organów PAN nie dotyczące prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych, w przypadku stwierdzenia ich niezgodności z przepisami ustawy lub statutem (zmiana art. 5 ust. 1 i 2 ustawy);

- 3) minister, a nie jak dotychczas Prezes Rady Ministrów, będzie powoływał Prezesa i wiceprezesów PAN na podstawie wyboru dokonanego przez Zgromadzenie Ogólne PAN (zmiana art. 21 ust. 1 ustawy);
- 4) minister, a nie jak dotychczas Prezes Rady Ministrów, będzie powoływał Kanclerza PAN na wniosek Prezesa PAN (zmiana art. 23 ust. 1 ustawy) i analogicznie minister, z własnej inicjatywy albo na wniosek Prezesa PAN będzie odwoływał Kanclerza PAN w przypadku naruszenia przez niego prawa, natomiast jeżeli stwierdzi, że Kanclerz PAN nie wykonuje należycie swoich obowiązków, będzie mógł go odwołać po zasięgnięciu opinii Prezesa PAN (zmiana art. 25 ust. 2 ustawy); w konsekwencji tych zmian proponuje się uchylić ust. 2 w art. 23, który dotyczy regulaminu określającego sposób wyboru kandydata na Kanclerza PAN, natomiast w ust. 6 pkt 2 wprowadzić wymóg uzyskania dodatkowo zgody ministra, obok zgody Prezesa PAN, w przypadku podejmowania przez Kanclerza PAN dodatkowego zatrudnienia;
- 5) minister będzie zatwierdzał roczne sprawozdania finansowe PAN i jej instytutów naukowych; obecnie sprawozdania finansowe instytutów naukowych PAN są zatwierdzane przez Prezesa PAN na podstawie § 11 ust. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu finansowania i gospodarki finansowej Polskiej Akademii Nauk i jej instytutów naukowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 156); gdy zgodnie z projektowaną ustawą całość nadzoru, włącznie z kwestiami dotyczącymi gospodarki finansowej, zarówno nad PAN, jak i nad jej instytutami naukowymi, znajdzie się w gestii ministra, będzie on zatwierdzał te sprawozdania w trybie art. 53 ust. 1 w związku z art. 3 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120, z późn. zm.).

2) zmiany w zakresie struktury organizacyjnej PAN

Jednym z głównych celów projektowanej nowelizacji ustawy jest przekształcenie PAN w instytucję funkcjonującą dzięki harmonijnemu współdziałaniu jej dwóch filarów: korporacji uczonych i instytutów naukowych. W tym zakresie za najważniejszą propozycję projektu ustawy należy uznać zmianę ustroju Zgromadzenia Ogólnego PAN.

Proponuje się poszerzenie składu Zgromadzenia Ogólnego PAN o dyrektorów instytutów naukowych i członków akademii młodych uczonych (zmiana art. 14 ust. 2 i 3 ustawy). Zarówno dyrektorzy instytutów, jak i członkowie akademii młodych uczonych są naukowcami prowadzącymi czynnie działalność naukową i z tego powodu powinni uczestniczyć w pracach

Zgromadzenia Ogólnego PAN jako zgromadzenia uczonych i najwyższego organu PAN. Głównym celem włączenia dyrektorów instytutów naukowych w skład Zgromadzenia Ogólnego PAN jest przełamanie tzw. silosowej struktury organizacyjnej PAN i jej instytutów naukowych – tworzenie warunków do przepływu wiedzy między PAN i jej instytutami naukowymi oraz wywołanie efektu naukowej synergii. Będzie to możliwe do osiągnięcia przez bieżącą wymianę wiedzy między członkami PAN i dyrektorami instytutów naukowych PAN, będących podmiotami wyspecjalizowanymi w zarządzaniu zaawansowanymi badaniami naukowymi. Natomiast włączenie do składu Zgromadzenia Ogólnego PAN członków akademii młodych uczonych będzie służyło realizacji jednego z głównych zadań PAN, jakim jest wspieranie rozwoju młodych naukowców w rozumieniu art. 360 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742, z późn. zm.). Poszerzenie składu Zgromadzenia Ogólnego PAN zwiększy grono naukowców mających wpływ na wybór członków oraz Prezesa i wiceprezesów PAN.

Zgodnie z projektowaną ustawą (zmiana art. 17 ust. 1 ustawy) w skład Prezydium PAN wejdą, obok Prezesa, wiceprezesów i Kanclerza PAN, dziekani wydziałów, 16 członków krajowych, przewodniczący akademii młodych uczonych oraz po 4 dyrektorów instytutów naukowych PAN z każdego wydziału. Prezydium PAN projektuje i przygotowuje organizacyjne ramy działania PAN, przez co w sposób bezpośredni oddziałuje na instytuty naukowe PAN. Wypełnianie tych zadań wymaga poszerzenia składu osobowego Prezydium PAN o osoby posiadające wiedzę, kompetencje i umiejętności kluczowe z punktu widzenia rozwoju PAN i jej instytutów naukowych jako podmiotów powołanych do prowadzenia działalności naukowej. Tak uzupełniony skład Prezydium PAN będzie miał zdolność pełnowymiarowego diagnozowania podstawowych problemów związanych z działalnością organizacyjną i finansową PAN oraz jej instytutów naukowych.

Natomiast zmiana w art. 17 ust. 3 ustawy polega na poszerzeniu grona osób mogących brać udział w posiedzeniu Prezydium PAN z głosem doradczym o przedstawicieli organów administracji samorządowej, których zakres działania jest związany z funkcjonowaniem PAN. Celem zmiany jest umożliwienie bardziej wszechstronnej współpracy PAN z różnymi poziomami administracji publicznej, zarówno rządowej, jak i samorządowej. Organy samorządowe mają istotny wpływ na rozwój regionalny, a ich przedstawiciele mogą wносить cenne postulaty dotyczące lokalnych potrzeb i występować z inicjatywami, które mogą być związane z działalnością PAN w wymiarze lokalnym i regionalnym. Wzmocnienie roli

samorządów w strukturze państwowej oraz zwiększenie ich zaangażowania w procesy decyzyjne dotyczące nauki i edukacji będzie sprzyjało lepszemu dostosowaniu działań PAN do specyficznych warunków i potrzeb poszczególnych regionów.

W projektowanej ustawie proponuje się również w sposób jednoznaczny i klarowny rozgraniczyć kompetencje Prezesa i Kanclerza PAN. Obecnie przepisy w tym zakresie są bowiem niespójne. Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy Kanclerz PAN składa, w imieniu PAN, oświadczenia woli w zakresie zarządzania majątkiem i w zakresie budżetu PAN oraz odpowiada za gospodarowanie mieniem i wynik finansowy działalności PAN. Tymczasem zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy oświadczenia woli w sprawach mających konsekwencje finansowe Prezes PAN składa łącznie z Kanclerzem PAN, a zgodnie z art. 78 ust. 3 ustawy Prezes PAN wykonuje zadania i kompetencje dysponowania budżetem PAN. Mając na względzie powyższe, proponuje się uchylić art. 22 ust. 2 i art. 78 ust. 3 ustawy oraz przekazać wszystkie kompetencje w sprawach dotyczących finansów i gospodarowania mieniem PAN, w tym kompetencję wynikającą z art. 71 ust. 4 ustawy dotyczącą wyposażania w mienie nowych jednostek organizacyjnych PAN i doposażania jednostek już istniejących, Kanclerzowi PAN.

Proponuje się również, aby Kancelaria PAN, która sprawuje obsługę administracyjną PAN, nie podlegała jej Prezesowi (zmiana art. 26 ust. 1 ustawy). Zmiana ma na celu odciążenie Prezesa PAN. Natomiast Kanclerz PAN, odpowiedzialny za funkcjonowanie Kancelarii PAN, będzie odpowiadał za jej i swoją działalność bezpośrednio przed ministrem.

W art. 27 ust. 1 ustawy proponuje się zmianę w strukturze korporacji uczonych polegającą na wskazaniu stałej liczby wydziałów wchodzących w jej skład, które będą obejmowały zakresem swojego działania odpowiednio:

- 1) dziedzinę nauk humanistycznych, dziedzinę nauk społecznych, dziedzinę nauk o rodzinie i dziedzinę sztuki;
- 2) dziedzinę nauk rolniczych i dziedzinę nauk weterynaryjnych;
- 3) dziedzinę nauk inżynieryjno-technicznych;
- 4) dziedzinę nauk medycznych i nauk o zdrowiu;
- 5) dziedzinę nauk ścisłych i przyrodniczych.

Zmiana ta ma na celu zapewnienie stałej reprezentacji naukowców prowadzących działalność naukową w poszczególnych dziedzinach nauki i w dziedzinie sztuki w strukturze wewnętrznej korporacji uczonych, a także wpisanie działalności PAN jako podmiotu systemu szkolnictwa

wyższego i nauki w systemową regulację art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Kolejnym problemem, który został podjęty w projektowanej nowelizacji ustawy, jest uporządkowanie kwestii dotyczących działalności wydziałów PAN (uchylenie art. 28, zmiany w art. 29 i art. 30 oraz dodanie art. 30a i art. 30b).

Zmiana art. 29 ustawy ma charakter doprecyzowujący i służy wpisaniu działalności PAN jako podmiotu systemu szkolnictwa wyższego i nauki w systemowe rozwiązania określone w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Zgodnie bowiem z art. 343 ust. 7 tej ustawy każda osoba prowadząca działalność naukową składa osobie kierującej podmiotem, w którym jest zatrudniona, oświadczenie o dziedzinie nauki albo dziedzinie sztuki i dyscyplinie naukowej albo dyscyplinie artystycznej, które reprezentuje. Analogiczną zmianę wprowadzono także w art. 30 ust. 3 i art. 35 ust. 1 ustawy.

Zmiana art. 30 ustawy, a także dodanie art. 30a i art. 30b mają na celu przejrzyste określenie struktury i zadań wydziału. W obecnym stanie prawnym zadania powoływanych w ramach wydziałów PAN rad kuratorów i samych wydziałów wzajemnie się przenikają, nie jest również określona w sposób jednoznaczny i niebudzący wątpliwości struktura (organy) wydziału. Proponuje się zatem, aby wskazać jako organy wydziału PAN dziekana i radę wydziału (w miejsce dotychczasowej rady kuratorów). Pracami bieżącymi wydziału będzie kierował dziekan przy pomocy wicedziekana. Dziekana i wicedziekana będzie wybierała rada wydziału, a następnie będą powoływani przez Prezesa PAN. Dziekan i wicedziekan będą powoływani na okres 4 lat i nie będą mogli pełnić swoich funkcji dłużej niż przez dwie kolejne kadencje. Dziekan będzie składał roczne sprawozdania z bieżącej działalności wydziału i jego członków wiceprezesowi PAN sprawującemu nadzór nad pracami wydziału. Do czasu wybrania dziekana i wicedziekana lub w przypadku czasowych przeszkód w pełnieniu tych funkcji obowiązki wynikające z ich pełnienia będzie wykonywała osoba wskazana przez Prezesa PAN. W celu wzmocnienia funkcji nadzorczych nad działalnością wydziału wiceprezes PAN nadzorujący jego pracę będzie przeprowadzał raz w roku ocenę działalności wydziału. Wyniki tej oceny oraz wnioski i zalecenia przedłoży niezwłocznie Prezesowi PAN wraz ze stanowiskiem Prezydium PAN. Ocena negatywna może stanowić podstawę wniosku do Prezesa PAN o odwołanie dziekana. Niezależnie od powyższego dziekan i wicedziekan będą mogli zostać odwołani w przypadku naruszenia prawa albo niewykonywania swoich obowiązków w należyty sposób. Z kolei dodawany art. 30b ustawy określa zadania rady

wydziału, do których będzie należało m. in. przeprowadzanie oceny instytutów i komitetów naukowych PAN objętych zakresem działania wydziału oraz wnioskowanie o utworzenie, połączenie, podział, reorganizację, przekształcenie albo likwidację instytutu naukowego PAN. Przewiduje się także wprowadzenie uprawnień dla ministra do powołania przy radzie każdego wydziału swojego przedstawiciela.

Zmiany w art. 31 ustawy dotyczą organizacji oddziału PAN i polegają na włączeniu do jego składu również członków akademii młodych uczonych mających miejsce zamieszkania lub zatrudnienia w danym regionie kraju (ust. 2). Będzie to służyło realizacji jednego z głównych zadań PAN, jakim jest wspieranie rozwoju młodych naukowców w rozumieniu art. 360 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Organami oddziału są prezes oddziału i prezydium oddziału. Projekt ustawy zakłada doprecyzowanie kwestii składu osobowego prezydium oddziału. Obecnie w jego skład wchodzi prezes oddziału, jego zastępcy i inne osoby wskazane przez członków oddziału. Proponuje się doprecyzowanie tej kategorii przez wskazanie liczby tych osób. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 31 ust. 5 ustawy będą to 3 osoby.

Z kolei w art. 32 ustawy przewiduje się zmianę przepisu upoważniającego ministra do określenia, w drodze rozporządzenia, wysokości wynagrodzenia osób zajmujących niektóre stanowiska w PAN. Obecnie upoważnienie to nakazuje określić w drodze rozporządzenia wynagrodzenia prezesów oddziałów oraz przewodniczących i wiceprzewodniczących rad kuratorów. Proponuje się z jednej strony poszerzyć zakres podmiotowy wydawanego na tej podstawie rozporządzenia o Kanclerza Akademii, a z drugiej zastąpić przewodniczących i wiceprzewodniczących dotychczasowych rad kuratorów dziekanami i wicedziekanami wydziałów. Wskazanie w drodze rozporządzenia wysokości wynagrodzenia Kanclerza PAN będzie służyło jawności zasad wynagradzania na tym ważnym dla PAN stanowisku. Jednocześnie przewiduje się w art. 8 ust. 1 i 2 projektowanej ustawy utrzymanie w mocy dotychczasowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 32 ustawy, tj. rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2010 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia prezesów oddziałów oraz przewodniczących i wiceprzewodniczących rad kuratorów Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. poz. 1224), do czasu wydania nowego rozporządzenia, nie dłużej jednak niż przez okres 6 miesięcy, a także dotychczasowych zasad ustalania wynagrodzenia Kanclerza PAN. Z kolei jeżeli chodzi o dziekanów i wicedziekanów wydziałów, to proponuje się, aby do czasu wydania nowego

rozporządzania byli wynagradzani w wysokości określonej dla przewodniczących i wiceprzewodniczących rad kuratorów.

W art. 33 ustawy proponuje się uzupełnić definicję komitetu naukowego o reprezentację dyscyplin artystycznych. PAN prowadzi bowiem działalność naukową również w obszarze twórczości artystycznej. Natomiast w art. 35 ust. 1 ustawy proponuje się rozszerzenie składu komitetu naukowego, który jest samorządną reprezentacją naukowców z określonych obszarów badawczych służącą integrowaniu określonego środowiska naukowego, o członków akademii młodych uczonych, stosownie do dyscypliny naukowej albo dziedziny sztuki i dyscypliny artystycznej, które reprezentują. Ta zmiana, podobnie jak inne tego typu zmiany, które zostały już omówione we wcześniejszych częściach uzasadnienia, ma na celu wspieranie rozwoju młodych naukowców w rozumieniu art. 360 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Proponuje się także doprecyzować, że w skład komitetu naukowego będą wchodziły osoby spoza PAN reprezentujące środowisko naukowe, wskazane przez niektóre instytucje przedstawicielskie tego środowiska, tj. Radę Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich i Krajową Reprezentację Doktorantów. Instytucje te będą mogły zgłaszać swoich przedstawicieli do komitetu naukowego w terminie 30 dni przed upływem jego kadencji, pod rygorem braku reprezentacji w komitecie naukowym danej kadencji. Z kolei zmiana art. 35 ust. 8 ustawy jest konsekwencją zmiany polegającej na zastąpieniu rad kuratorów radami wydziałów. Zmiany dotyczą także oceny działalności komitetu naukowego (art. 36 ust. 2 ustawy). Proponuje się, aby działalność komitetu naukowego podlegała ocenie dwa razy w czasie trwania kadencji wiceprezesa PAN nadzorującego pracę wydziału, przy którym działa komitet naukowy. Ocena po raz pierwszy byłaby przeprowadzana po upływie dwóch lat od dnia rozpoczęcia tej kadencji.

W art. 38 ustawy, w celu wzmocnienia promocji działalności naukowej prowadzonej przez wybitnych młodych przedstawicieli polskiej nauki, projekt ustawy zwiększa skład akademii młodych uczonych z maksymalnie 10% do maksymalnie 20% ustawowej liczby członków krajowych PAN. Jednocześnie proponuje się uregulować w ustawie (dodawane ust. 1a i 1b w art. 38) kwestię organów akademii młodych uczonych, tj. przewodniczącego i zebrania ogólnego, które w obowiązującym stanie prawnym są określone jedynie w statucie PAN.

W obowiązującym stanie prawnym Prezes PAN powołuje i odwołuje dyrektora instytutu naukowego PAN oraz wyraża zgodę na przystąpienie do konkursu na pełnienie funkcji

dyrektora przez osobę, która już pełniła tę funkcję przez dwa następujące po sobie okresy czteroletnie. W projekcie pozostawia się Prezesowi PAN kompetencję do powoływania dyrektorów instytutów naukowych PAN, natomiast ich odwoływanie proponuje się powierzyć Prezydium PAN (art. 53 ust. 8 ustawy). Ma to na celu zwiększenie demokratyzacji PAN i wzmocnienie pozycji dyrektorów instytutów naukowych PAN. Ponadto w projekcie uchyla się art. 53 ust. 7 ustawy, zgodnie z którym było możliwe pełnienie funkcji dyrektora instytutu naukowego PAN dłużej niż przez dwa następujące po sobie okresy czteroletnie. W ocenie projektodawcy po ośmiu latach nieprzerwanego pełnienia tej funkcji wskazana jest zmiana, która umożliwi nowe podejście do procesów zarządczych w instytucie naukowym PAN.

W art. 56 w ust. 1 ustawy proponuje się dodać pkt 8 i 9, a tym samym poszerzyć skład rady naukowej instytutu naukowego PAN o członka akademii młodych uczonych oraz przedstawiciela ministra. Na wzór ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych proponuje się także jednoznacznie wskazać, że członkowie rady naukowej instytutu naukowego PAN nieposiadający co najmniej stopnia naukowego doktora habilitowanego albo stopnia doktora habilitowanego w zakresie sztuki i przedstawiciel ministra nie mają prawa głosu w sprawach dotyczących nadawania stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki, a osoby, które nie mają takiego stopnia, nie mają prawa głosu w sprawach dotyczących ustalania programów studiów podyplomowych i programów kształcenia w szkołach doktorskich.

W celu wzmocnienia demokratyzacji procesów podejmowanych w PAN w art. 57 ust. 10 proponuje się zmianę podmiotu, któremu przewodniczący centrum PAN powinien składać corocznie raport z realizacji zadań centrum PAN, z Prezesa PAN na Prezydium PAN.

3) zmiany w zakresie statusu członka PAN

Na gruncie obowiązującej ustawy pojawiały się wątpliwości dotyczące korzystania ze statusu członka PAN. W projekcie proponuje się więc (zmiana art. 8 ust. 1 ustawy) rozwiązania mające na celu zniwelowanie wewnętrznych podziałów wśród członków PAN przez rezygnację z różnicowania statusu dotychczasowych członków krajowych PAN na członków korespondentów i członków rzeczywistych, ustanawiając w to miejsce jednolitą kategorię członków krajowych PAN. Podział ten niczemu nie służy i nie znajduje odzwierciedlenia w dalszych przepisach ustawy.

Członkiem krajowym będzie mogła zostać jedynie osoba posiadająca obywatelstwo polskie. W przypadku zrzeczenia się obywatelstwa polskiego nastąpi utrata członkostwa

w PAN (zmiana art. 9 ust. 2 ustawy). Uchwałą Zgromadzenia Ogólnego PAN podjętą zwykłą większością głosów w obecności co najmniej 2/3 członków krajowych PAN będzie natomiast możliwe pozbawienie członkostwa w PAN osoby, która dopuściła się naruszenia godności członka PAN, skutkującego utratą autorytetu w środowisku naukowym lub nieposzlakowanej opinii (zmiana art. 9 ust. 3 ustawy). Powyższe jest bowiem konsekwencją zaprzestania spełniania warunku członkostwa w PAN, wynikającego z art. 7 ust. 1 ustawy.

Z kolei zmiana proponowana w art. 11 ust. 4 ustawy ma na celu przesunięcie o 5 lat – do ukończenia 75 lat – momentu, w którym członek krajowy PAN otrzymuje status członka-seniora. Członek-senior, tak jak obecnie, będzie mógł uczestniczyć w pracach PAN bez biernego prawa wyborczego w ramach funkcji wykonywanych na podstawie stosunku pracy, natomiast w pracach Zgromadzenia Ogólnego PAN, właściwego wydziału, oddziału, komitetu naukowego, rady wydziału oraz rady naukowej instytutu naukowego – jedynie z głosem doradczym. Zmiana ta jest związana z pozostałymi zmianami dotyczącymi wzmocnienia wsparcia środowiska młodych naukowców w PAN.

4) zmiany w zakresie zarządzania mieniem PAN

W art. 24 ustawy proponuje się zmiany w zakresie zarządzania majątkiem PAN. W przypadku czynności prawnej Kanclerza PAN w zakresie rozporządzenia składnikami aktywów trwałych PAN o wartości powyżej 500 000 zł do 1 000 000 zł niezbędne będzie uzyskanie zgody ministra, a powyżej 1 000 000 zł – Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. W art. 54 natomiast proponuje się wprowadzić analogiczne zasady w odniesieniu do zarządzania mieniem instytutu naukowego PAN. Powyższe działanie ma na celu dostosowanie wartości składników aktywów trwałych do tendencyjnego wzrostu cen rynkowych nieruchomości według danych z dnia 26 maja 2024 r. przedstawionych przez Polski Instytut Ekonomiczny (PIE) Na rynku pierwotnym, w ujęciu rocznym, ceny wzrosły w pierwszym kwartale średnio o 16%, a na rynku wtórnym – o 21%. Dzieje się tak mimo, że na obu rynkach oferta zwiększyła się o 20%. Natomiast jeżeli chodzi o grunty to w roku 2023 dane wskazują na ok. 20-procentowy wzrost cen gruntów pod zabudowę mieszkaniową w porównaniu do 2022 r. Średnia cena za m² wzrosła w miastach ogółem o ok. 22% r/r, do 128 zł. Znacząco, według autorów opracowania, bo do 141 zł za m² (o 20% r/r) wzrosła cena ziemi pod zabudowę mieszkaniową w miastach grodzkich o liczbie mieszkańców poniżej 200 tys. Ceny działek poza miastami wzrosły zaś o 21% r/r – do 69 zł za m². Biorąc pod uwagę powyższe, rozporządzanie mieniem o wartości mieszczącej się w przedziale 200 000–

500 000 zł ma coraz mniejsze znaczenie, zwłaszcza jeżeli chodzi o nieruchomości. Większość rozporządzeń dokonywanych przez PAN będzie mieściła się w przedziale 500 000–1 000 000 zł, dlatego też w przypadku tych transakcji zgody powinien udzielać minister, natomiast transakcje powyżej 1 000 000 zł powinny być obwarowane koniecznością uzyskania zgody Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej jako organu wyspecjalizowanego i posiadającego doświadczenie w tego typu sprawach.

Natomiast w art. 71 ust. 4 ustawy, oprócz wspomnianej we wcześniejszej części uzasadnienia zmiany na poziomie kompetencyjnym, doprecyzowano przepis o kwestie doposażania istniejących jednostek organizacyjnych PAN w mienie i o wskazanie, kto sporządza analizę określającą niezbędność mienia do prowadzenia działalności statutowej.

Z kolei w art. 45 ustawy proponowana zmiana polega na dodaniu wymogu uzyskania przez Kanclerza PAN zgody ministra na wyposażenie tworzonego instytutu naukowego z mienia PAN w środki niezbędne do prowadzenia działalności określonej w statucie tego instytutu. Pozwoli to ministrowi jako organowi nadzoru zachować kontrolę nad przepływem składników mienia PAN między jej jednostkami.

5) zmiany w zakresie finansów PAN

W tym zakresie wprowadzono kilka zmian, które zostały już wspomniane i omówione we wcześniejszych częściach uzasadnienia, tj. wskazanie organu zatwierdzającego roczne sprawozdania finansowe PAN i jej instytutów naukowych, czy przypisanie całości kompetencji w sprawach dotyczących budżetu PAN i wyniku finansowego jej działalności Kanclerzowi PAN.

W obecnie obowiązującym stanie prawnym działalność PAN jest finansowana ze środków pochodzących z budżetu państwa i z innych źródeł. Środki pochodzące z budżetu państwa są klasyfikowane w dziale „Szkolnictwo wyższe i nauka” i ujmowane w części 67 budżetu państwa – Polska Akademia Nauk, której dysponentem jest minister. Obecnie Prezes PAN wykonuje zadania dysponowania budżetem PAN, choć – jak zostało wspomniane powyżej – jego kompetencje przenikają się w tym zakresie z kompetencjami Kanclerza PAN, a ich rozgraniczenie może powodować problemy interpretacyjne.

W projektowanej nowelizacji ustawy doprecyzowano mechanizm współpracy PAN z ministrem w zakresie prac nad projektem planu finansowego PAN. Prezes PAN w trybie określonym dla prac nad projektem ustawy budżetowej, będzie przekazywał ministrowi do zatwierdzenia projekty uchwalonych przez Prezydium PAN:

- 1) rocznego planu finansowego PAN,
- 2) planu finansowego w układzie zadaniowym na dany rok budżetowy oraz na kolejne 3 lata

– z uwzględnieniem terminów określonych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych na przedłożenie materiałów do projektu ustawy budżetowej.

Zmiany rocznego planu finansowego PAN będą dokonywane w trybie określonym dla sporządzania rocznego planu finansowego.

6) zmiany o charakterze terminologiczno-dostosującym

Pierwszy blok zmian tego typu dotyczy zamiany określenia „specjalność naukowa” określeniem „dziedzina nauki i dziedzina sztuki”. Ustawa systemowa, tj. ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce nie posługuje się bowiem pojęciem „specjalności naukowej”, lecz zgodnie z art. 5 ust. 1 pojęciami „dziedziny nauki i dyscypliny naukowe” oraz „dziedzina sztuki i dyscypliny artystyczne”. Zmiany we wszystkich przepisach ustawy, w których do tej pory była mowa o specjalności naukowej, są konsekwencją przypisania zakresu działania poszczególnych wydziałów PAN do konkretnych dziedzin nauki i dziedziny sztuki (omówiona powyżej zmiana art. 27 pkt 1 ustawy).

Drugi blok zmian w tym zakresie jest związany z likwidacją rad kuratorów i wprowadzeniem w ich miejsce rad wydziałów. Wymagało to zmian terminologicznych na gruncie kilku przepisów ustawy.

I wreszcie trzeci blok zmian o charakterze terminologiczno-dostosującym obejmuje zmiany w innych ustawach, wymienionych na początku uzasadnienia. Należy bowiem zauważyć, że w 2010 r., gdy ustawa była uchwalana, nie dokonano stosownych zmian terminologicznych w innych ustawach i w kilku ustawach jest nadal mowa o placówkach PAN, zamiast o jednostkach naukowych albo jednostkach organizacyjnych PAN. Dotyczy to także funkcjonujących przed 2010 r. jednostek badawczo-rozwojowych, które na mocy ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych stały się instytutami badawczymi. Ponieważ zmieniane przepisy dotyczą różnych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, dokonano w nich stosownych zmian terminologicznych dostosowanych do ustawy, ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych i ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W tym ostatnim przypadku chodzi o zastąpienie określenia „szkoła wyższa” określeniem „uczelnia”.

7) pozostałe zmiany

Proponuje się dokonać zmiany w art. 25 ust. 1 ustawy polegającej na zwiększeniu częstotliwości zlecania przez Prezesa PAN przeprowadzenia audytu zewnętrznego działalności Kancelarii PAN z raz na 4 lata na raz na 2 lata. Dzięki temu z jednej strony i przeniesieniu nadzoru nad Kancelarią PAN z Prezesa na Kanclerza PAN z drugiej strony zostanie zachowana równowaga kompetencji między tymi organami z elementami wzajemnego nadzoru nad swoją działalnością.

Zgodnie z dodawanym do art. 61 ustawy ust. 2 minister będzie mógł zarządzić likwidację instytutu naukowego PAN w przypadku otrzymania przez ten instytut w wyniku ewaluacji jakości działalności naukowej kategorii naukowej C. Jest to najniższa kategoria naukowa oznaczająca, że dany podmiot prowadzi działalność naukową na wyjątkowo niskim poziomie. Zatem w ramach PAN, której głównym celem i zadaniem jest prowadzenie działalności naukowej i która zasadniczo nie dekoncentruje swojego potencjału na prowadzeniu innej działalności tak jak uczelnie, które w równej mierze zajmują się działalnością naukową i kształceniem studentów, nie powinny funkcjonować podmioty, które nie są w stanie prowadzić działalności naukowej na co najmniej dobrym poziomie.

Część dotychczasowych kompetencji Prezesa PAN proponuje się przenieść – w celu większej demokratyzacji poszczególnych procesów – na Prezydium PAN. Dotyczy to takich dotychczasowych uprawnień Prezesa PAN jak zatwierdzanie statutu instytutu naukowego (zmiana art. 51 ust. 1 ustawy), decydowanie o łączeniu, podziale, reorganizacji, likwidacji, czy postawieniu instytutu naukowego w stan upadłości (zmiany w art. 61 i art. 65–67 ustawy) oraz o włączeniu instytutu badawczego do instytutu naukowego PAN (zmiana art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych), a także przyznawanie stypendiów i nagród (zmiana art. 70b ustawy oraz dodanie art. 70c i art. 70d).

W tym ostatnim zakresie uporządkowano przepisy, wskazując przede wszystkim, komu i z jakiego tytułu Prezydium PAN będzie mogło przyznawać poszczególne stypendia i nagrody. Obecnie możliwość przyznawania części z nich jest jedynie sygnalizowana w niektórych przepisach ustawy (w art. 79 ust. 2 pkt 1 i w art. 81), brak jest natomiast kompleksowej regulacji merytorycznej w tym zakresie. Zmiany proponowane w art. 70b i dodawane art. 70c i art. 70d wypełniają tę lukę prawną.

Proponuje się także przepisy wykluczające z możliwości zasiadania w Radzie Narodowego Centrum Nauki oraz Radzie Narodowego Centrum Badań i Rozwoju przez dziekanów i wicedziekanów wydziałów PAN jako instrument zapobiegający ewentualnemu

konfliktowi interesów przy przyznawaniu środków finansowych przez te agencje (dodanie w art. 15 ust. 6 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki pkt 3a i dodanie w art. 13 ust. 7 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju pkt 5b).

8) przepisy przejściowe i dostosowujące

W art. 11–22 projektowanej ustawy proponuje się uregulować działanie PAN, jej organów i jednostek organizacyjnych w okresie przejściowym, a także kwestie dalszego prowadzenia postępowań wszczętych przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy. Proces wyłaniania nowych organów PAN i jej jednostek organizacyjnych rozpocznie się od zwołania przez dotychczasowego Prezesa PAN sesji Zgromadzenia Ogólnego PAN w nowym składzie, rozszerzonym o członków akademii młodych uczonych i dyrektorów instytutów naukowych PAN, podczas którego zostanie uchwalony nowy statut PAN i regulamin wyboru Prezesa i wiceprezesów PAN oraz członków Prezydium PAN pochodzących z wyboru, tj. 16 członków krajowych i po 4 dyrektorów instytutów naukowych z każdego wydziału PAN. W dalszej kolejności będą powoływane kolejne organy PAN i jej jednostek organizacyjnych.

Postępowania w sprawie udzielenia zgód na czynności w zakresie rozporządzania mieniem PAN i jej instytutów naukowych wszczęte przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy będą się toczyły na zasadach dotychczasowych, z tym że postępowania toczące się do dnia wejścia w życie projektowanej ustawy przed Prezesem Rady Ministrów będą kontynuowane przed ministrem.

Natomiast postępowania w sprawie tworzenia, łączenia, podziału, reorganizacji, likwidacji i postawienia w stan upadłości instytutów naukowych PAN wszczęte i niezakończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy będą się toczyły do czasu ich zakończenia przed Prezesem PAN. Kompetencja do prowadzenia tych postępowań przechodzi co prawda na Prezydium PAN, ale jego wyłonienie będzie procesem długotrwałym i oczekiwanie na jego zakończenie mogłoby negatywnie wpłynąć na sprawne przeprowadzenie i zamknięcie tych procesów.

Dyrektorzy instytutów naukowych PAN pełniący tę funkcję w dniu wejścia w życie projektowanej ustawy dłużej niż przez okres 8 lat będą mogli pełnić ją nadal aż do końca okresu czteroletniego rozpoczętego przed dniem wejścia niniejszej ustawy, czyli w ramach trzeciej albo kolejnej kadencji. Jednocześnie okres pełnienia funkcji dyrektora instytutu naukowego PAN trwający w dniu wejścia w życie projektowanej ustawy i okres bezpośrednio go

poprzedzający będą wliczały się do okresów, o których mowa w art. 53 ust. 6 zdanie drugie ustawy, czyli do limitu dwóch kolejnych kadencji. W związku z tym osoba, która sprawowała funkcję dyrektora instytutu naukowego PAN przez jedną kadencję trwającą w dniu wejścia w życie ustawy będzie mogła przystąpić do konkursu i zostać powołana na dyrektora instytutu naukowego PAN na pierwszą pełną kadencję po wejściu w życie projektowanej ustawy. Natomiast osoba, która była dyrektorem instytutu naukowego PAN w dniu wejścia w życie projektowanej ustawy i przez kadencję bezpośrednio poprzedzającą nie będzie już mogła przystąpić do konkursu i zostać powołana na dyrektora instytutu naukowego PAN po wejściu w życie projektowanej ustawy.

Proponuje się także przepis art. 22 dotyczący uzupełnienia składów rad naukowych instytutów naukowych o przedstawicieli ministra i akademii młodych uczonych.

Zgodnie z art. 23 projektu przewiduje się, że z dniem wejścia w życie projektowanej ustawy pracownicy zatrudnieni w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i w Kancelarii PAN, realizujący zadania, które zostaną przekazane ministrowi, staną się pracownikami urzędu obsługującego ministra.

W art. 24 projektu proponuje się upoważnienie dla Prezesa Rady Ministrów do wydania rozporządzenia w sprawie przeniesienia planowanych dochodów i wydatków budżetowych, w tym wynagrodzeń, między częściami, działami i rozdziałami budżetu państwa. Natomiast w art. 5 projektu przewiduje się, że Prezes Rady Ministrów określi, w drodze zarządzenia, przeznaczenie składników majątkowych będących dotąd w posiadaniu Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Prezesa PAN, przeznaczonych do realizacji zadań, które zostają przekazane ministrowi.

Art. 26 projektu ustawy dotyczy przejęcia przez ministra praw i obowiązków Prezesa Rady Ministrów wynikających z ustawy, a art. 27 reguluje kwestię przekazania dokumentacji związanej z wykonywaniem przejmowanych na mocy projektowanej ustawy obowiązków między Kancelarią Prezesa Rady Ministrów a urzędem obsługującym ministra.

9) przepis o wejściu w życie

Proponuje się, aby ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.

3. Informacje dodatkowe

Należy wskazać, że nie ma możliwości podjęcia alternatywnych, w stosunku do projektowanej ustawy, środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Projektowana ustawa nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, a także nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Projektowana ustawa nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projektowana ustawa nie zawiera przepisów technicznych i nie podlega notyfikacji zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projektowana ustawa nie jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej.